

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра обліку та оподаткування**

**ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ВТЕІ КНТЕУ**

Н. Л. Замкова

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

РОБОЧА ПРОГРАМА

Освітній ступінь
Галузь знань

«бакалавр»
07 «Управління та адміністрування»

Розробник: Гладій І.О., к.е.н., доцент

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри обліку та оподаткування «01» квітня 2019, пр. № 07; засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету «12» квітня 2019, пр. № 04; засідання вченої ради інституту «22» квітня 2019, пр. № 04.

Рецензенти: Дзюба О.М., к.е.н., доцент

Балинська Н.П., головний бухгалтер приватного підприємства «O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс»

Редактор: Фатєєва Т. Д.

Комп'ютерна верстка: Тертична Я. М.

Підп. до друку 21.05.2019 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 1,51.

Обл.-вид. арк.1,10 Тираж 5. Зам. № 301

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Робоча програма дисципліни «Управлінський облік» розроблена для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Вивчення дисципліни «Управлінський облік» спрямоване на оволодіння здобувачами вищої освіти теоретико-методологічних засад та набуття практичних навичок щодо використання облікової інформації для аналізу діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень. Тривалість успішного функціонування будь-якого підприємства завжди залежала від ефективності прийнятих їх керівництвом рішень. Для прийняття таких рішень як у поточній виробничій діяльності, так і під час розробки стратегічних шляхів і напрямків господарювання підприємства необхідна відповідна інформаційна система. Саме такою інформаційною системою, яка здатна забезпечити прийняття обґрунтованих своєчасних рішень менеджерами усіх рівнів, є управлінський облік.

Мета вивчення дисципліни полягає у оволодінні методами виявлення, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю внутрішньогосподарської діяльності підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є система обліку операційної діяльності підприємств.

Предметом навчальної дисципліни є облік витрат операційної діяльності та калькулювання виробничої собівартості продукції, аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку, моделі прийняття управлінських рішень на основі аналізу релевантної інформації.

Для вивчення навчальної дисципліни перед студентами поставлено такі завдання:

- формування інформаційної системи щодо управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.
- вивчення принципів і методів управлінського обліку;
- місце і роль в управлінні діяльністю підприємства, способи його організації;
- розкрити суть контрольної функції управлінського обліку на основі вивчення організації і методики обліку за центрами відповідальності, бюджетування діяльності підприємств;
- роль доцільності додаткових витрат на організацію управлінського обліку;
- формування навичок приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення на основі інформації про конкретні господарські ситуації.

Дисципліна «Управлінський облік» передбачає викладання циклу лекцій, проведення практичних занять. Певна частина програмного матеріалу має бути засвоєна студентами в процесі самостійної роботи, виконання тестових та практичних завдань. Контроль знань студентів при вивченні даного курсу проводиться в процесі виконання студентами практичних робіт, контролю самостійної роботи студентів та прийняття викладачем екзамену.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- історію виникнення та розвитку управлінського обліку; взаємозв'язок категорій «управлінський облік», «виробничий облік», «калькулювання»;
- класифікацію витрат за різними ознаками;
- методи побудови функції витрат;
- концепцію обліку витрат за центрами відповідальності;
- методику аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток»;
- роль та значення калькулювання і ціноутворення;
- системи обліку витрат та методи калькулювання;
- методику та техніку складання калькуляції готової продукції у виробництві;
- порівняльну характеристику систем калькулювання за повними та змінними витратами;
- види основної та побічної продукції у різних галузях господарства;
- особливості оцінки та обліку незавершеного виробництва; особливості розподілу витрат згідно з П(с)БО 16 «Витрати»;
- цілі бюджетування та роль бухгалтерів у цьому процесі; види та способи взаємозв'язку бюджетів;
- методи аналізу варіантів прийняття альтернативних рішень;

вміти:

- розуміти поведінку витрат;
- визначати функцію витрат за допомогою різних методів;
- оцінювати надійність функції витрат;
- визначати маржинальний дохід,
- точку беззбитковості;
- проводити маржинальний аналіз;
- будувати графіки: беззбитковості, взаємозв'язку «обсяг – прибуток», маржинального доходу;
- розподіляти витрати обслуговуючих підрозділів; обчислювати та застосовувати ставку розподілу накладних витрат; визначати і списувати нерозподілені та зайво розподілені накладні витрати;
- застосовувати калькулювання змінних витрат для прийняття управлінських рішень.

Опанування навчальної дисципліни «Управлінський облік» повинно забезпечувати необхідний рівень сформованості вмінь (компетенцій):

Назва рівня сформованості вміння	Зміст критерію сформованості вміння
Репродуктивний	Вміння відтворювати знання, передбачені даною програмою
Алгоритмічний	Вміння використовувати знання в практичній діяльності при розв'язанні типових ситуацій
Творчий	Здійснювати евристичний пошук і використовувати знання для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою КНТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Результатом підсумкового контролю є екзамен. Підсумковий бал (за 100 бальною шкалою) визначається як результат виконання екзаменаційного завдання та оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні **80:20**, де **80** - максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, **20** - результат поточної успішності відповідно до шкали переведення поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл

Теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	практичні заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Управлінський облік у системі бухгалтерського обліку.	11	2	2	7	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 2. Класифікація та поведінка витрат, доходів в системі управлінського обліку	19	4	4	11	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 3. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування	19	4	4	11	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами	16	2	4	10	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 5. Система обліку та калькулювання за неповними витратами	14	2	4	8	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 6. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами	16	4	4	8	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 7. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень	25	4	6	15	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 8. Бюджетне планування та контроль	22	2	6	14	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності	20	2	4	14	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Тема 10. Стратегічний управлінський облік	18	2	4	12	УО, ПО, СЗ,КТ, ДН
Підсумковий контроль					Екзамен
Разом:	180/6	28	42	110	

Умовні позначення:

УО – усне опитування;

ПО – письмове опитування;

Т – тестування;

Р – реферат;

ІЗ – індивідуальне завдання;

КТ – комп'ютерне тестування;

ДК – розрахунки та дослідження з використанням комп'ютера.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни (теми програми)

Тема 1. Управлінський облік у системі бухгалтерського обліку

Управлінський облік як складова процесу управління. Роль та місце управлінського обліку в системі сучасного менеджменту. Взаємозв'язок системи обліку та функцій управління. Поняття управлінського обліку.

Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку, ознаки порівняння. Основні відмінності управлінського і фінансового обліку. взаємозв'язок між управлінським та фінансовим обліком.

Предмет управлінського обліку. Зміст предмету, що розкривають його об'єкти. Принципи управлінського обліку. Функції управлінського обліку.

Системи управлінського обліку. Ознаки систем управлінського обліку. Автономна система рахунків управлінського обліку, її сутність та область застосування. Інтегрована система рахунків, її ознаки. Сутність спрощеної інтегрованої системи обліку.

Тема 2. Класифікація та поведінка витрат, доходів в системі управлінського обліку

Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат виробництва. Національні П(С)БО 9 "Запаси" та 16 "Витрати". Класифікація витрат за порядком формування фінансового результату підприємства.

Класифікація витрат з метою оцінки запасів і визначення фінансового результату: вичерпані та невичерпані, витрати на продукцію та витрати періоду; прямі та непрямі витрати; основні та накладні; одноелементні та комплексні; витрати на продукцію (роботи, послуги), витрати на процес та витрати центру відповідальності; елементи витрат та статті витрат; витрати звичайної діяльності та надзвичайні витрати.

Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень і планування: змінні та постійні; релевантні та нерелевантні; дійсні та можливі; маржинальні, інкрементні та середні; витрати, які враховуються при прийнятті рішень, витрати, які не враховуються при прийнятті рішень, безповоротні та вміненні (уявні) витрати.

Класифікація витрат з метою здійснення процесу контролю та регулювання: продуктивні та непродуктивні; регульовані та нерегульовані; контрольовані та неконтрольовані; в межах норм, відхилення від норм.

Сутність поведінки витрат. Чинники витрат. Оцінювання витрат. Функція витрат. Методи визначення функції витрат. Технологічний (інжиніринговий) аналіз. Аналіз рахунків. Метод вищої – нижчої точки (аналіз діапазону обсягів діяльності). Метод візуальних пристосувань. Регресійний аналіз.

Визначення доходу згідно з П(С)БО 15 "Дохід". Класифікація, оцінка доходів та її значення в управлінському обліку.

Спільні риси та відмінності в класифікації витрат, доходів у фінансовому та управлінському обліку.

Тема 3. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування

Економічна сутність собівартості продукції (робіт, послуг). Види собівартості у фінансовому та управлінському обліку. Склад витрат, що формують собівартість.

Сутність і мета калькулювання. Визначення калькулювання та калькуляції. Завдання калькулювання. Калькуляція як об'єкт управління. Види калькуляцій за ознаками: за часом складання; за рівнем охоплення витрат; за характером виробництва; в залежності від об'єкту калькулювання.

Етапи процесу калькулювання. Обсяг калькуляційної роботи. Принципи калькулювання. Об'єкти калькулювання. Калькуляційні одиниці.

Основні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції: нормативний, попередільний, позамовний.

Облік витрат виробництва за елементами і статтями калькуляції. Типова номенклатура статей калькуляції. Регламентация статей калькулювання у відповідності з обліковою політикою підприємства. Порядок віднесення матеріальних витрат на собівартість: пропорційно нормативним витратам на фактичне виробництво продукції; методом коефіцієнтів; методом розподілу матеріалів пропорційно обсягу діяльності.

Послідовність розподілу загальної суми непрямих (загальновиробничих) витрат. Метод прямого розподілу; метод послідовного розподілу; метод розподілу взаємних послуг. База розподілу непрямих витрат: кількість продукції; пряма зарплата виробничих робітників; прямі матеріальні витрати; відпрацьований час. Кошторисна ставка розподілу непрямих витрат, методика її визначення.

Характеристика продуктів спільного виробництва. Процес розподілу продукції, що спільно виготовляється. Точка розподілу виробничих витрат. Методи оцінки продуктів спільного виробництва. Визначення виробничої собівартості методом виключення витрат; методом розподілу витрат; комбінованим методом.

Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами

Сутність системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними виробничими витратами.

Позамовний метод калькулювання, його сутність, сфера застосування. Акумуляція витрат за позамовною калькуляцією. Визначення ставки накладних витрат. Карта аналітичного обліку витрат, її зміст та призначення.

Сутність попроцесного методу калькулювання. Сфера застосування. Особливості підприємств, що відповідають вимогам попроцесного методу калькулювання. Спосіб організації руху продукції за попроцесним методом. Основні операції, за допомогою яких здійснюється облік витрат методом попроцесної калькуляції.

Попередільний метод обліку і калькулювання. Порядок розрахунку фактичної собівартості при попередільному методі калькулювання витрат: складання виробничого звіту; визначення кількості зразків продукції;

визначення еквіваленту зразків готової продукції; розрахунок собівартості еквівалента зразка готової продукції. Особливості застосування однопередільного методу. Напівфабрикатний та безнапівфабрикатний методи калькулювання.

Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (ABC-метод). Сфери застосування ABC-методу. Порівняльна характеристика традиційних та функціональних систем калькулювання. Вплив способів калькулювання на фінансовий результат діяльності підприємства.

Тема 5. Система обліку та калькулювання собівартості за неповними витратами

Переваги та недоліки системи калькулювання змінних витрат. Принципи калькулювання собівартості за змінними витратами. Порядок облікових робіт у системі калькулювання за змінними витратами.

Облік витрат і калькулювання собівартості продукції по системі директ-кост, його суть, сфера застосування. Порядок розрахунку маржинального доходу. Значення маржинального доходу в системі калькулювання за змінними витратами. Простий «Директ-костинг». Маржинальний дохід. Порядок формування собівартості за методом «Директ-костингу». Розвинутий «Директ-костинг».

Звіт про доходи і витрати, складений за методом маржинального доходу. Маржинальний дохід, чистий дохід (збиток). Вплив калькулювання змінних витрат на прибуток. Переваги та недоліки калькулювання за змінними витратами.

Тема 6. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами

Нормативний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, його суть, сфера застосування. Облік витрат за окремо діючими нормами, урахування відхилень, виявленні місць, причин і винуватців відхилень. Облік зміни норм. Складання і періодичне коригування нормативної калькуляції. Визначення фактичної собівартості.

Нормативні прямі матеріальні витрати, нормативні прямі витрати на оплату праці, нормативні загальновиробничі витрати. Види нормативів витрат та організація їх розробки. Норми прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці; загальновиробничих витрат. Етапи калькулювання за нормативними витратами. Техніка калькуляційних розрахунків за нормативним методом.

Стандарт-кост. Бухгалтерські проводки при використанні системи стандарт-кост.

Відхилення прямих матеріальних витрат: за рахунок ціни матеріалів; за рахунок використання матеріалів.

Відхилення прямих витрат на оплату праці: за рахунок тарифної ставки; за рахунок продуктивності праці.

Відхилення змінних виробничих накладних витрат: за рахунок ставки розподілу змінних накладних витрат; за рахунок продуктивності праці.

Відхилення постійних виробничих накладних витрат із-за виконання бюджету та зміни обсягу виробництва. Контрольоване відхилення.

Дослідження відхилень: повторювальність відхилень; контрольованість; позитивні відхилення; вартість та користь відхилення.

Порівняльна характеристика нормативного методу та методу «Стандарт-кост».

Значення нормативного методу обліку витрат для планування, контролю та прийняття управлінських рішень.

Тема 7. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень

Процес прийняття рішень. Порядок формування релевантної та нерелевантної інформації.

Сутність, значення аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг - прибуток» (CVP- аналіз). Аналіз беззбитковості. Точка беззбитковості. Розрахунок точки беззбитковості за допомогою рівняння. Точка беззбитковості у грошових та натуральних одиницях. Маржинальний доход на одиницю. Коефіцієнт маржинального доходу. Графічний аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Припущення, покладені в основу аналізу взаємозв'язку “витрати – обсяг – прибуток”.

Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, ціни та (або) обсягу реалізації. Запас міцності. Коефіцієнт запасу міцності. Показник запасу міцності.

Порівняння звітів про прибуток. Диференційний аналіз. Структура витрат. Порівняння маржинального доходу. Операційний важіль.

Рішення про спеціальне замовлення: маржинальний дохід; диференційний аналіз релевантних доходів та витрат; врахування можливих витрат при відсутності вільної потужності; врахування можливих довгострокових наслідків прийняття управлінських рішень.

Рішення про розширення чи скорочення сегментів.

Рішення про виробництво чи купівлю комплектуючих виробів. Визначення релевантної виробничої собівартості компоненту; диференційний аналіз витрат, врахування якісних факторів.

Рішення про оптимальне використання ресурсів в умовах обмежень.

Рішення щодо ціноутворення. Економічна модель ціноутворення. Встановлення оптимальної ціни реалізації.

Специфіка формування інформації для прийняття довгострокових рішень. Статичні та динамічні методи оцінки інвестицій. Оцінка проектів капітальних вкладень.

Тема 8. Бюджетне планування та контроль

Стратегічне планування. Бюджетування та види бюджетів.

Зведений бюджет. Операційні бюджети. Фінансові бюджети.

Складання та узгодження бюджетів. Бюджет продажу. Бюджет виробництва. Бюджет використання матеріалів. Бюджет придбання матеріалів. Бюджет очікуваних витрат за придбані матеріали. Бюджет прямих витрат на оплату праці. Бюджет виробничих накладних витрат. Бюджет собівартості

виробленої продукції. Бюджет адміністративних витрат. Бюджет витрат на збут. Бюджетний звіт про прибуток. Бюджет грошових коштів. Бюджетний баланс.

Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень. Управління за відхиленнями за допомогою бюджетів. Звіт про виконання. Відхилення внаслідок планування. Відхилення внаслідок діяльності. Гнучкий бюджет. Відхилення від гнучкого бюджету. Відхилення за рахунок обсягу діяльності. Методика обрахунку відхилень від бюджету за рахунок продажу в умовах різних систем калькулювання.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності

Централізовані та децентралізовані моделі управління. Центр відповідальності, принципи їх діяльності. Облік відповідальності. Центр витрат. Центр прибутку. Центр інвестицій. Взаємозв'язок звітів центрів відповідальності різних рівнів управління.

Оцінка діяльності центрів інвестицій. Прибутковість інвестицій. Піраміда Дюпона. Збільшення прибутку шляхом збільшення витрат. Збільшення прибутку шляхом зниження витрат. Зменшення активів. Залишковий прибуток. Плата за капітал.

Трансфертне ціноутворення. Функції та методи визначення трансфертних цін. Особливості обліку і звітності по сегментах бізнесу.

Тема 10. Стратегічний управлінський облік

Характеристика стратегічного управлінського обліку. Місце та значення його для менеджменту.

Калькулювання витрат за етапами життєвого циклу продукції.

Калькулювання цільової собівартості (система «Таргет-костинг»).

Система безперервного удосконалення діяльності («Кайзен-костинг»).

Облік витрат на якість продукції.

Взаємозв'язок калькулювання та управління на основі діяльності. Порівняння традиційного та сучасного підходів до управління якістю. Вимірники якості. Операційні вимірники часу. Теорія обмежень і облік продуктивності. Система «якраз вчасно».

Облік витрат для безперервного вдосконалення діяльності. Калькулювання життєвого циклу виробу. Цільове калькулювання. Процес бюджетування прибутку за умов безперервного вдосконалення. Порівняння калькулювання стандартних витрат і калькулювання для безперервного вдосконалення.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год	Оцінювання, бали
1	2	3	4
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність управлінського обліку, його основні функції, відмінності від фінансового обліку - предмет і об'єкти управлінського обліку - основні принципи організації управлінського обліку на підприємстві <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснити роль управлінського обліку в системі сучасного менеджменту; - застосовувати на практиці основні принципи організації управлінського обліку на підприємстві. 	<p>Тема 1. Управлінський облік у системі бухгалтерського обліку.</p> <p>Лекція 1.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність управлінського обліку. 2. Об'єкти управлінського обліку. 3. Метод та методичні прийоми управлінського обліку. 4. Організація управлінського обліку на підприємстві. <p>Література:</p> <p>Основна: 1-4, 18, 19</p> <p>Додаткова : 3,7,9</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2	–
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Етапи розвитку управлінського обліку з точки зору різних авторів. 2. Варіанти організації управлінського обліку на підприємстві. 	7	1
	<p>Практичне заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела інформації для управлінського обліку. 2. Взаємозв'язок між функціями управління та системою обліку. 3. Схеми організації управлінського обліку. 4. Стадії проектування системи управлінського обліку. 	2	3

<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості класифікації витрат, доходів в управлінському обліку; - характеристику основних видів витрат - відмінності класифікації витрат, доходів в управлінському та фінансовому обліку; - поняття функції витрат та методів дослідження їх поведінки <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснювати розподіл витрат підприємства залежно від мети - застосовувати сучасні методи для дослідження поведінки витрат і аналізувати результати 	<p>Тема 2. Класифікація та поведінка витрат, доходів в системі управлінського обліку</p> <p>Лекція 2.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки та принципи класифікації витрат та доходів. Визнання витрат та доходів згідно П(С)БО 16 «Витрати». 2. Елемент витрат, об'єкт витрат. 3. Класифікація витрат за елементами та витратами діяльності. 4. Узагальнення витрат на рахунках 8 класу «Витрати за елементами» та 9 класу «Витрати діяльності». 	2	–
	<p>Лекція 3.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація витрат з метою оцінки запасів та визначення фінансових результатів діяльності підприємств. 2. Класифікація витрат з метою прогнозування, планування і контролю. 3 Поведінка та функція витрат. <p>Література:</p> <p>Основна: 1-3, 17</p> <p>Додаткова : 3,6, 9, 14</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2	–
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні тенденції в управлінні витратами, доходами та різне тлумачення поняття «витрати підприємства». 2.Сутність класифікації витрат за економічними елементами і статтями калькуляції. 	11	4
	<p>Практичне заняття 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визнання витрат згідно П(С)БО 16 «Витрати», елемент витрат, об'єкт витрат. 2. Прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати. 	2	3

	<p>3. Напрями класифікації витрат в управлінському обліку та їх характеристика.</p> <p>4. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень і планування.</p>		
	<p>Практичне заняття 3.</p> <p>1. Характеристика основних методів статистики і аналізу для визначення функції витрат.</p> <p>2. Поведінка витрат.</p> <p>2. Відмінності в класифікації витрат і доходів у фінансовому та управлінському обліку.</p>	2	3
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - економічну сутність собівартості, види її, що використовують в управлінському та фінансовому обліку - склад витрат, що формують ці види собівартості - характеристику методів обліку витрат - розрізняти об'єкти обліку та об'єкти калькулювання.- методи контролю за витрачанням ресурсів на виготовлення продукції - принципи розподілу непрямих витрат - види калькуляцій <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> визначати на підприємстві об'єкти обліку та об'єкти калькулювання - використовувати різні варіанти розподілу непрямих витрат -розраховувати різні види собівартості і застосовувати їх в управлінні підприємством 	<p>Тема 3. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування</p> <p>Лекція 4.</p> <p><u>План лекції</u></p> <p>1. Сутність собівартості продукції, її види. Склад витрат, що формують собівартість</p> <p>2. Поняття про калькулювання. Об'єкти обліку та об'єкти калькулювання.</p> <p>3. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції</p>	2	–
	<p>Лекція 5.</p> <p><u>План лекції</u></p> <p>1. Постійні і змінні загальновиробничі витрати, їх розподіл, база розподілу.</p> <p>2. Розподіл витрат між підрозділами.</p> <p>3. Способи калькулювання собівартості продукції. Види калькуляцій</p> <p>Література:</p> <p>Основна: 1-3, 16-19</p> <p>Додаткова : 3,7,9</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2	–
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <p>1. Види собівартості у фінансовому обліку ;</p> <p>2. Склад витрат операційної діяльності (витрат періоду);</p>	11	4

	<p>Практичне заняття 4. 1. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування 2. Склад витрат, що формують різні види собівартості. 3. Облік і контроль прямих витрат на виробництво.</p>	2	3
	<p>Практичне заняття 5. 1. Методи контролю прямих витрат на виробництво; 2. Методи розподілу витрат допоміжних виробництв між виробничими підрозділами.</p>	2	3
<p>-Знати: - суть, переваги і недоліки калькулювання за повними виробничими витратами - методику визначення собівартості з використанням різних методів калькулювання – за замовленнями, за процесами, на основі діяльності - переваги, недоліки кожного методу калькулювання і сфери застосування - вплив методу калькулювання на фінансовий результат Вміти: - розраховувати собівартість продукції (робіт, послуг) із застосуванням методів калькулювання за замовленнями, за процесами, на основі діяльності - використовувати цю інформацію в управлінні підприємством</p>	<p>Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами Лекція 6. <u>План лекції</u> 1. Сутність системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними виробничими витратами. Переваги та недоліки її 2. Характеристика позаомовного методу обліку витрат і калькулювання собівартості 3. Характеристика попроцесного методу обліку витрат і калькулювання собівартості Література: Основна: 1-3, 16-19 Додаткова : 3,7,9 Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2	–
	<p>Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду: 1 Характеристика напівфабрикатного і безнапівфабрикатного варіантів попроцесного методу обліку витрат і калькулювання собівартості 2. Сфера застосування методів обліку витрат і калькулювання собівартості за повними виробничими витратами</p>	10	4

	<p>Практичне заняття 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Собівартість продукції і собівартість одиниці продукції. 2. Виробнича та повна собівартість продукції (робіт, послуг), їх склад. 3. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг). 	2	3
	<p>Практичне заняття 7.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами 2. Облік непрямих витрат і порядок віднесення їх на собівартість продукції. 3. Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (АВС-метод). 	2	3
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - суть формування собівартості за неповними витратами - поняття простого і розвинутого «Директ-костингу» - основні показники, які формуються в системі «Директ-костингу» <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поділяти витрати на змінні та постійні - визначати маржинальний дохід - розраховувати собівартість за неповними витратами та застосовувати у практичній діяльності 	<p>Тема 5. Система обліку та калькулювання собівартості за неповними витратами</p> <p>Лекція 7.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність системи обліку та калькулювання собівартості за неповними витратами 2. Простий «Директ-костинг». 3. Розвинутий «Директ-костинг» <p>Література:</p> <p>Основна: 1-3, 12, 17-19</p> <p>Додаткова : 5,12</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2	–
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив калькулювання за неповними витратами на величину прибутку підприємства; 2. Значення і сфери застосування калькулювання за неповними витратами 	8	4
	<p>Практичне заняття 8.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції по системі директ-костинг, його суть, сфера застосування. 2. Маржинальний дохід, чистий дохід (збиток). 3. Вплив калькулювання 	2	3

	змінних витрат на прибуток.		
	Практичне заняття 9. 1. Переваги та недоліки калькулювання за змінними витратам. 3. Переваги, недоліки калькулювання за неповними витратами та сфери застосування	2	3
Знати: - основні засади організації нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості - підходи до розробки норм витрат - послідовність обліку змін та відхилень від норм - методику аналізу відхилень від норм та застосування інформації в управлінні Вміти: - обрати підхід до розробки норм витрат, скласти нормативну калькуляцію - визначати відхилення від норм, проаналізувати їх та надати рекомендації	Тема 6. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами Лекція 8. <u>План лекції</u> 1. Суть, значення нормативного методу обліку витрат та калькулювання собівартості продукції 2. Поняття про норми витрат, їх розробка 3. Облік змін та відхилень від норм	2	—
	Лекція 9. <u>План лекції</u> 1. Організація нормативного методу обліку витрат та калькулювання собівартості 2. Методика аналізу відхилень від норм 3. Нормативний метод та «Стандарт-кост»: спільні риси та відмінності Література: Основна: 1-3, 12, 17-19 Додаткова : 5, 12 Інтернет-ресурси: 1-5	2	—
	Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду: 1. Характеристика норм матеріалів, часу, виробітку 2. Спільні риси та відмінності нормативного методу та «Стандарт-кост»	8	4

	<p>Практичне заняття 10.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, його суть, сфера застосування. 2. Нормативні прямі матеріальні витрати. 3. Нормативні прямі витрати на оплату праці. 4. Нормативні загальновиробничі витрати 	2	3
	<p>Практичне заняття 11.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідження відхилень: повторювальність відхилень; контрольованість; позитивні відхилення; вартість та користь відхилення. 2. Суть управління за відхиленнями. 3. Аналіз відхилень як засіб контролю витрат. 	2	3
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - етапи прийняття рішень та методику формування облікової інформації для них - суть економічної та бухгалтерської моделі аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг - прибуток» - методи визначення точки беззбитковості - поняття запасу міцності, операційного важеля - методику проведення диференціального аналізу релевантної інформації з метою прийняття рішень в процесі операційної діяльності - методи оцінки проектів довгострокових рішень <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обрати метод та визначити точку беззбитковості 	<p>Тема 7. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень</p> <p>Лекція 10.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процес прийняття рішень та релевантність облікової інформації 2. Визначення точки беззбитковості. 3. Розрахунок запасу міцності. 4. Визначення точки беззбитковості при виробництві декількох видів продукції. 	2	—

<ul style="list-style-type: none"> - розрахувати запас міцності, операційний важіль - робити висновки за результатами розрахунків - визначати за обліковими даними релевантні витрати, доходи в кожній конкретній господарській ситуації - порівнювати їх та давати рекомендації для прийняття рішень - розрахувати основні показники для оцінки інвестицій та проектів капітальних вкладень 	<p>Лекція 11. <u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунки теоретичної, практичної та нормальної виробничої потужності, їх застосування в управлінському обліку. 2. Методи оцінки витрат. Оцінка витрат за допомогою методу аналізу рахунків та вищої-нижчої точки. 3. Прийняття рішень про обсяг виробництва, про спеціальне замовлення. 4. Методи оцінки проектів капітальних вкладень <p>Література: Основна: 1-3, 12, 17-19 Додаткова : 5, 12 Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2	–
	<p>Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність економічної та бухгалтерської моделі аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг - прибуток» 2. Поняття точки безбитковості та основні методи її визначення 3. Поняття запасу міцності, операційного важеля 4. Припущення, яких необхідно дотримуватись при аналізі співвідношення «Витрати – обсяг - прибуток» 	15	4
	<p>Практичне заняття 12.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета та методи аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку 2. Аналіз впливу зміни витрат та обсягу виробництва і реалізації продукції на прибуток підприємства. 3. Взаємозв'язок "витрати – 	2	3

	обсяг – прибуток" в умовах великого асортименту.		
	Практичне заняття 13. 1. Сутність релевантного підходу та диференційного аналізу при прийнятті управлінських рішень. 2. Аналіз інформації при прийнятті операційних управлінських рішень. 3. Управлінські рішення стосовно ціноутворення.	2	3
	Практичне заняття 14. 1. Формування інформації для прийняття управлінських рішень в процесі постачання, виробництва, реалізації 2 Формування інформації для прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності 3. Прийняття інвестиційних рішень.	2	3
Знати: - сутність понять планування, бюджетування - підходи та послідовність складання бюджетів різних рівнів - методику контролю за виконанням бюджетів Вміти: - формувати інформацію для складання бюджетів - аналізувати виконання бюджетів з групуванням відхилень на сприятливі та несприятливі	Тема 8. Бюджетне планування та контроль Лекція 12. <u>План лекції</u> 1. Планування і бюджетування: суть, мета і призначення 2. Підходи до складання бюджетів 3. Види бюджетів 4. Послідовність складання бюджетів 5. Контроль за виконанням бюджетів Література: Основна: 1-3, 17-19 Додаткова : 3,7,9 Інтернет-ресурси: 1-5	2	–
	Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду: 1. Методика складання бюджетів прямих витрат на виробництво, виробничих накладних витрат 2. Складання бюджетів витрат операційної діяльності	14	4

	<p>Практичне заняття 15.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складання та узгодження планів та бюджетів. 2. Бюджетування “з нуля”, бюджетування через приріст. 3. Статичний та динамічний (гнучкий) бюджет. 4. Аналіз відхилень 	2	3
	<p>Практичне заняття 16.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та методи бюджетування. 2. Технологія складання основного бюджету. 3. Методи розроблення бюджетів та організація бюджетування. 	2	3
	<p>Практичне заняття 17.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика основних розділів інструкції з організації бюджетування на підприємстві. 2. Характеристика основних варіантів порядку організації процесу бюджетування на підприємстві. 3. Методика складання бюджетів підприємства. 	2	3
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність і типи центрів відповідальності - етапи робіт з організації обліку відповідальності - методику використання різних методів для оцінки діяльності центрів відповідальності - поняття трансфертної ціни <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виділяти на підприємстві різні типи центрів відповідальності - використовувати калькулювання стандартних витрат для оцінки діяльності центрів відповідальності 	<p>Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності</p> <p>Лекція 13.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття центрів відповідальності, їх типи 2. Основні принципи та етапи робіт з організації обліку за центрами відповідальності 3. Облік і оцінка відповідальності з використанням різних методів 4. Поняття про трансфертне ціноутворення <p>Література:</p> <p>Основна: 1-3, 12, 17-19</p> <p>Додаткова : 5, 12</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2	—
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Використання методу « тариф- година- машина» для оцінки діяльності центрів відповідальності 	14	4

	2. Формування показників для оцінки діяльності різних типів центрів відповідальності		
	Практичне заняття 18. 1. Центри відповідальності, взаємозв'язок їх звітів на різних рівнях управління. 2. Визначення відхилень прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, загальновиробничих витрат. 3. Встановлення трансфертних цін.	2	3
	Практичне заняття 19. 1. Трансфертне ціноутворення, його завдання. 2. Підходи до тлумачення «трансфертного ціноутворення». 3. Показники діяльності центрів відповідальності.	2	3
Знати: - сутність системи стратегічного управлінського обліку та актуальність її створення - розуміти суть калькулювання за етапами життєвого циклу -розуміти суть калькулювання за системами «Таргет-костинг», «кайзен-костинг» - розуміти суть ланцюга цінності Вміти: - визначати витрати на етапах життєвого циклу продукції - розраховувати цільову собівартість - використовувати систему «кайзен-костинг» для різних видів діяльності	Тема 10. Стратегічний управлінський облік Лекція 14. <u>План лекції</u> 1. Характеристика стратегічного управлінського обліку, його значення для менеджменту 2. Калькулювання витрат за етапами життєвого циклу продукції 3. Калькулювання цільової собівартості (система «Таргет-костинг») 4. Облік витрат з метою безперервного удосконалення діяльності (система «кайзен-костинг») Література: Основна: 1-3, 12, 17-19 Додаткова : 5, 10, 15 Інтернет-ресурси: 1-5	2	—
	Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду: 1. Поняття про ланцюг цінності, варіанти його формування 2. Система «кайзен-костинг» та її застосування в різних	12	4

	галузях		
	Практичне заняття 20 1. Калькулювання витрат за етапами життєвого циклу продукції. 2. Взаємозв'язок калькулювання та управління на основі діяльності. 3. Порівняння традиційного та сучасного підходів до управління якістю. 4. Облік витрат для безперервного вдосконалення діяльності.	2	3
	Практичне заняття 21 1. Функції та принципи організації стратегічного управлінського обліку 2. Ланцюжок цінності і витрати на якість. 3. Система збалансованих показників (The Balanced Scorecard, BSC).	2	3
	Разом	180	100

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 16 липня 1999 р. № 996-ХІУ // Все про бухгалтерський облік. – 2009. - № 10 (із змінами і доповненнями).

2. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 р. № 73.

3. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджений наказом Міністерства Фінансів України №246 від 20.10.99 р. // Все про бухгалтерський облік. – 2009. - № 10

4. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджений наказом Міністерства Фінансів України № 290 від 29.11.99 р. // Все про бухгалтерський облік. – 2009. - № 10

5. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджений наказом Міністерства Фінансів України від 14 червня 1999 р.

6. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості. Затверджені Наказом Державного комітету промислової політики України від 2.02.01 р. № 47 // Все про бухгалтерський облік. – 2001. - № 77 (623)

7. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затверджені Наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. № 132

8. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт. Затверджені Наказом Держбуду України від 07.05.2002 р. №81

9. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті. Затверджені Наказом Міністерства транспорту України від 05.02. 2001 р. № 65

10. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності. Затверджені Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05. 2002 р. № 145 // Все про бухгалтерський облік – 2002. - № 76

11. Типові форми первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів, затверджені Наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 р. №193 // Збірник систематизованого законодавства (Випуск 8), серпень 2007 р.

12. *Атамас П. Й. Управлінський облік : навч. посібник / П. Й. Атамас. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.*

13. *Карпенко О. В. Управлінський облік : навч. посібник / О. В. Карпенко, Д. В. Карпенко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.*

14. *Нападовська Л. В. Управлінський облік : підручник / Л. В. Нападовська. – 2-ге вид., доопрац. та допов. – К. : КНТЕУ, 2010. – 648 с.*

15. Райан, Б. Стратегический учет для руководителя / Б. Райан ; Под ред. Микрюкова В.А. – Пер. с англ. – М : Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 61бс. –
16. Труш В. Є. Управлінський облік : навч.-метод. посібник / В. Є. Труш, Т. М. Чебан, Н. Я. Стефанович ; за ред. В.Є. Труша. – К. : Кондор, 2010. – 296 с.
17. Управлінський облік : опорний конспект лекцій / уклад. Л. В. Нападівська. – К. : КНТЕУ, 2013. – 97 с.
18. Фаріон І. Д. Управлінський облік : підручник / І. Д. Фаріон, Т. М. Писаренко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 792 с.
19. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. ; за ред. М. Ф. Огійчука. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.
20. Хорнгрен, Ч. Т. Бухгалтерський учет: управленческий аспект / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер ; Под ред. Соколова Я.В. – Пер. с англ. – М : Финансы и статистика, 2006. – 41бс. : ил.

Додаткові

1. Бабкина О. М. Разработка форм стратегической управленческой отчетности / О. М. Бабкина // Известия Иркутской гос. экон. академии, 2010. – № 5. – С. 170 – 175.
2. Голов, С. Управлінський облік і контролінг: концепції та застосування / С. Голов // Вісник КНТЕУ. – 2007. – №5. – С. 82-87.
3. Иванова Ж. А. Внутренняя управленческая отчетность как информационная основа анализа / Ж. А. Иванова // Вопросы экономики и права, 2011. – № 4. – С. 360 – 364.
4. Іваненко В. О. Облікове забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / В. О. Іваненко. – Житомир, 2011. – 23 с.
5. Карпенко О. В. Класифікація управлінської звітності як основа розуміння її сутності / О. В. Карпенко, М. О. Любимов // Фінансова система України : зб. наук. пр. – Острог : Острозька академія, 2011. – Вип. 16. – С. 145 – 151 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/211/1/1.pdf>
6. Ковалев В.В. Финансовый учет и анализ: [концептуальные основы] / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика. – 2004. – 720 с.
7. Кузнецова С. А. Інтегрована управлінська звітність: глобальні виклики та локальні рішення в епоху ноосфери / С. А. Кузнецова // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1(7). – С. 270–279.
8. Кутер М.И., Таранец Н.Ф., Уланова И.Н. Бухгалтерская (финансовая) отчетность: [учебное пособие] / М.И. Кутер. – М.: Финансы и статистика. – 2006. – 232 с.
9. Майданевич, П. М. Елементи методу управлінського обліку / П. М. Майданевич, Л. Б. Прокопович // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №9. – С. 265-270.

10. Миронова Ю. М. Автоматизация процесса подготовки отчетности по международным стандартам / Ю. М. Миронова // Международный бухгалтерский учет. – 2012. – № 16 (214). – С. 25 – 35.

11. Нагірська К. Є. Формування управлінської звітності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / К. Є. Нагірська. – К., 2012. – 26 с.

12. Нидлз, Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз ; Под ред. Соколова Я.В. – Пер. с англ., 2-е изд., стереотип. – М: Финансы и статистика, 1997.– 496с. : ил.

13. Попов А. Н. Управленческая отчетность: критический анализ существующих подходов и определений / А. Н. Попов // Фундаментальные исследования. – 2012. – № 6. – С. 753 – 757.

14. Слободняк И. А. Регламенты формирования информации внутренней бухгалтерской отчетности / И. А. Слободняк // Международный бухгалтерский учет, 2011. – № 11 (161). – С. 21 – 30.

Інтернет-ресурси

1. www.buhgalteria.com.ua
2. www.visnuk.com.ua
3. www.dtkr.com.ua
4. www.zakon.rada.com.ua
5. www.nau.com.ua